

REFERECES

1. *Vasyl Barvynskiy v konteksti yevropeiskoi muzychnoi kul'tury : statti ta materialy / red.-uporiad. O. Smoliak* (2003) [Vasyl Barvynskiy in the context of European music culture : articles and materials / ed.-oder O. Smoliak]. – Ternopil : Aston.
2. Guralnyk, N. P. (2007) *Ukrainska fortepianna shkola XX stolittia v konteksti muzychnoi pedagogiky : istoriiko-metodologichni ta teoretyko-technologichni aspekty*. [Ukraine piano school XX century in context music pedagogic : history-methodology and theoretic-technological aspects]. – Kyiv : NPU.
3. Guralnyk Natalia Pavlivna (2013). *Razvitie ukrainskoi fortepiannoi shkoly v XX st. Muzykalno-prosvetitel'skie tradicii i metodicheskie orientiry / Art Inter Culturas : Akademia Pomorska w Slupsku* [pod red. Naukowa Jaroslava Chachinskiego]. – Slupsk., – № 2, 43– 59.
4. V. D. St. (Il'nitskii V.) (1880). *lysty artystychni* [Arts letters]. – Zoria. – Ч.5, 73.
5. Kashkadamova, N. (1993). *Do pytannia pro rysni shkoly u fortepiannii culture Lvova : materialy I konferentsii asotsiatsii pianistiv pedagogiv Ukrainy : Fortepianna kultura Ukrainy : istoriia i suchasnist*. [To question about different schools in Lvov piano culture : materials First piano pedagogic Ukrainian association conference: Ukraine Piano culture : history and contemporary]. – Kyiv.
6. Natalia Guralnik (2008). *The piano-school in music education : determinants, traditions and their rebirth. / Studia artystyczne. Edukacja muzyczna wobec wyzwan XXI wieku. – Wyd-wo UH-PJK. – Kielce.*
7. Nikolai, G. Yu. (2007). *Muzychno-pedagogichna osvita v Polshchi : istoriia ta suchasnist* : [monografiia] [Music and pedagogic education in Poland : history and contemporary]. – SumDPU im. A. S. Makarenra, Sumy.
8. Rastrygina, A. M. (2004). *Rozvytok teorii vilnogo vykhovannia u vitchyzniani ta zarubizhnii*

pedagogitsi kintsia XIX – pershoi polovyny XX stolittia : avtoref. dys. na zdobuttia vchenogo zvanntia doktora ped. Nayk : spets. 13.00.01 «Zagalna pedagogika ta istoriia pedagogiky» [Development theory of freedom upbringing in native and foreign pedagogic end XIX – first half XX century : self abstract dis. on Doctor Ped. Science: spec. 13.00.01 «General Pedagogics and History of Pedagogics»]. – Taras Shevchenko Nacional University. – Kyiv.

9. Cherkasov, V. F. (2014). *Teoriia ta metodyka musychmoi osvity* : [pidruchnyk] [Theory and methodic of music education. Text-book]. – Kirovograd : RVV KDPU by name V. Vynnychenko.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Гуральник Наталія Павлівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: музично-педагогічна освіта, фортепіанне навчання, історико-методичні основи розвитку фортепіанних шкіл, становлення конкурентно спроможного фахівця в музично-освітній галузі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HURALNYK Nataliia Pavlivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy of Art and Pianoforte Performance, Anatolii Avdievskiy Arts Faculty, National M. P. Drahomanov Pedagogical University.

Circle of scientific interests: music and pedagogical education; pianoforte education/teaching; historical and methodological basics of pianoforte schools development; genesis of competitive experts within musical and educational domain.

Дата надходження рукопису 16. 12. 2017 р.
Рецензент – д.п.н. професор А. М. Растрюгіна

УДК. 378.147.091.3 : 796.093.61/.62

БУР'ЯНОВАТИЙ Олександр Миколайович – викладач кафедри фізичного виховання і оздоровчої фізичної культури ЦДПУ імені Володимира Винниченка e-mail: shurik-b1976@meta.ua
КОВАЛЬОВА Юлія Анатоліївна – старший викладач кафедри фізичного виховання і оздоровчої фізичної культури ЦДПУ імені Володимира Винниченка e-mail: YuliyaKovalyova@ukr.net

**ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ
У СТУДЕНТІВ І КУРСУ НЕСПЕЦІАЛЬНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ У
ВІДЦІЛЕННІ ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНОГО БАГАТОБОРСТВА У ГРУПІ
ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Етап початкової спортивної підготовки зумовлює необхідність

вірно та ефективно організувати заняття з фізичного виховання зі студентами. Фахівці підкреслюють, що на цьому етапі необхідно

закласти міцну базу для перспективного росту спортивних досягнень. Завданнями цього етапу є: зміцнення фізичного і морального здоров'я, різнобічна фізична підготовка, усунення недоліків у рівні фізичного розвитку, навчання техніці обраного виду спорту і техніці різних допоміжних і спеціально-підготовчих вправ [1; 4].

Одним із головних аспектів під час занять військово-спортивним багатоборством у студентів І курсу неспеціальних факультетів у групі початкової підготовки є розвиток і вдосконалення рухових якостей, від яких залежать не тільки їхні фізичні можливості, а й рівень технічної та тактичної підготовки, які впливають на спортивну майстерність. В системі теорії та методики фізичного виховання, фізична підготовка є найбільш вивченою і добре розробленою галуззю, проте зрештою реалізується і у військово-спортивному багатоборстві одночасно з виявленням та розвитком координаційних здібностей. Вивченню координації рухів й уточненню термінів «координаційні здібності», «рухова координація» в дослідженнях останніх років було приділено багато уваги. Проте аналіз науково методичної літератури виявив, що сьогодні не існує єдиної думки щодо чіткого визначення рухової координації [6].

У практиці військово-спортивного багатоборства найчастіше навчання та тренування проводяться методом багаторазового повторення конкретних вправ і техніко-тактичних комплексів, тобто фактично змагальних вправ, які знижують якість їхнього засвоєння [2]. Важливого значення під час занять набуває формування рухової навички, що дає змогу поглянути на загальний стан рухової координації студента до даної спортивної діяльності [7]. Розглядаючи науково-методичні розробки, ми виявили, що досить мала їхня кількість висвітлює аспекти формування координаційних здібностей під час занять у секції військово-спортивного багатоборства. Тому ця проблема є особливо актуальною і потребує ретельного дослідження та вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз досліджень показав, що великого значення для гармонійного розвитку набуває вироблення у студентів І курсу неспеціальних факультетів життєво важливих рухових якостей: спритності, сили, швидкості, витривалості, гнучкості, уміння довільно розслабляти м'язи, а також, особливо, координаційних здібностей.

Процес теорії та практики у фізичному

вихованні поставив нові задачі перед системою підготовки майбутніх учителів фізичної культури та тренерів із військово-спортивного багатоборства. Їхня підготовка спрямована на виховання, навчання, вдосконалення, підвищення функціональних можливостей тих, хто займається, на досягнення високої технічної та тактичної майстерності, а також на рівень якісних сторін рухової діяльності. Рухова діяльність дуже різноманітна, тому й потребує значної уваги до функціонального стану організму та комплексного розвитку рухової координації. Цій проблемі присвячено значну кількість робіт науковців В. К. Бальсевича, Д. Д. Донського, Ю. Д. Желізняка, Н. О. Фоміна, Л. П. Матвєєва, Л. І. Лубишева, І. П. Ратова.

Вітчизняні та зарубіжні дослідники в галузі фізичного виховання і спорту констатують, що у віковому розвитку рухових якостей спостерігається гетерохронність: наявність активного, пасивного темпу розвитку і стабілізації [5]. Серед факторів, що зумовлюють рівень прояву координації, необхідно виділити всебічність сприйняття й аналізу рухів, наявність образів динамічних, часових і просторових характеристик рухів власного тіла й різних його частин у складній їх взаємодії, формування плану та конкретного способу виконання рухів [4].

Ряд дослідників вказують, що для виховання координації рухів використовуються різні поєднання елементарних рухів рук і ніг, що поступово ускладнюються, танцювальні рухи, ритмічна ходьба, ходьба і біг у різних комбінаціях; стрибки через різні перешкоди; вправи з великим м'ячем – передавання, перекидання з ловінням, метання в ціль; вправи з малим м'ячем – удари об підлогу, кидки об стінку з ловінням, підкидання і ловіння м'яча з різними додатковими рухами; складні маніпуляції з іншими дрібними предметами – паличками, кільцями, кубиками тощо сприяють вдосконаленню здатності до точних рухів, а також кращому оволодінню технікою володіння м'язами тулуба у координації, а головне, як показали останні наукові дослідження, позитивно впливають на розвиток мови і розумової діяльності [5]. За наявності цих складових може бути забезпечена ефективна ефекторна імпульсація м'язів та м'язових груп, які необхідно залучити до високоефективного, з точки зору координації, виконання рухів. Тому ще одними з важливих факторів є також моторна (рухова) пам'ять, внутрішньом'язова та міжм'язова координація, функції

вестибулярної сенсорної системи [9].

При цьому ряд авторів підкреслюють, що координаційні здібності забезпечуються складною взаємодією центральних і периферичних ланок моторики на основі зворотної інформації та мають виражені вікові особливості [3]. Дослідженнями встановлено, що показники просторової точності рухів в статевому аспекті не відрізняються. Збереження стійкості тіла (рівновага) пов'язано з виконанням будь-якої рухової дії. Рівновага розвивається на основі вдосконалення рефлекторних механізмів у процесі дозрівання вестибулярного аналізатора. Слід зазначити, що просторова орієнтація розвивається з віком гетерохронно [4].

Провідні вчені, підкреслюючи значення рухової координації в фізичному вихованні особистості, констатують малу кількість робіт про вивчення якісних сторін рухової діяльності – йдеться про «різкість», «пластику», «спосіб до диференціації рухових дій» та ін. (В. К. Бальсевич, Л. П. Матвеев).

У практиці формування і вдосконалення координаційних здібностей в процесі виконавчої роботи має дуже велике значення для якості засвоєння навчального процесу. Тому враховуючи сучасні підходи до розвитку координаційних здібностей необхідний в активній руховій діяльності студента через прагнення до самовдосконалення.

Мета статті – проаналізувати стан проблеми формування рухових якостей у студентів I курсу неспеціальних факультетів під час занять військово-спортивним багатоборством у групі початкової підготовки в теоретичній та практичній підготовці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час занять військово-спортивним багатоборством потрібно залучати такі види рухових дій, які б були спрямовані на реалізацію завдань виховання та підпорядковані його закономірностям. Також вони повинні забезпечувати функціональний рівень активності організму та об'єктивно відповідати параметрам рухової діяльності, що необхідно для ефективного виховання рухових якостей. Виконання вправ означає перехід організму на той чи інший функціональний рівень прояву активності. Можна стверджувати, що діапазон цього переходу може бути дуже значним залежно від особливостей вправ та рівня підготовки.

Від особливостей змісту вправ залежать форми техніко-тактичних вправ: зовнішня

структура – видима форма, що окреслює співвідношення просторових, часових, динамічних параметрів руху та внутрішня структура – характеризується зв'язками різних процесів функціонування організму між собою. Існуючі педагогічні методики в практиці фізичного виховання показали нам, що багато спеціалістів, ставлячи координаційні здібності за значенням на перше місце, не знають, як здійснити контроль за формуванням та рівнем розвитку цієї рухової навички. Дуже часто це відбувається методом спостереження, коли викладач оцінює координаційні здібності студентів за часом і якістю засвоєння практичного матеріалу, що може бути одним із критеріїв, який характеризує рівень їхнього розвитку, але не може дати повної картини загального стану рухової координації студента, тим паче їх використання до конкретної спортивної діяльності.

Аналіз літературних джерел показав, що в галузі фізичного виховання і спорту сформувалися кілька відносно самостійних методологічних підходів до вивчення рухової координації, а саме: з позиції біомеханіки, координація рухів – це подолання надмірних ступенів свободи органів руху, тобто перетворення їх у керовану систему; а «Словник фізіологічних термінів» координацію рухів тлумачить, як «узгодження діяльності м'язових груп, які належать до різних сегментів тіла, при виконанні рухового акту».

Запам'ятовування, моторна (рухова) пам'ять – одна з особливостей координації, що залежить від роботи зорового і вестибулярного апаратів та інших органів [9]. У м'язовій координації характерною є групова взаємодія м'язів, що забезпечує стійкість тіла, і це характерно при бігу, ходьбі та інших рухах. Рухова координація – це процес узгодження різних частин тіла з музикою та їхній розподіл у просторі та часі, наприклад тимчасовий, послідовний або один рух (Т. Баришнікова, Е. Вільчковський, О. Мартиненко та ін.). На думку В. І. Ляха необхідно розрізняти елементарні та складні координаційні здібності. Елементарними є координаційні здібності, які виявляються в ходьбі, бігу, а складні – в єдиноборствах, спортивних видах, танцях. Відносно елементарною є здатність точно відтворювати просторові параметри рухів і більш складною – здатність швидко перебудовувати рухові дії в умовах несподіваної зміни обставин [8].

Координаційні здібності, які виявляються в руховій діяльності, залежать від швидкісних, силових, швидкісно-силових

здібностей. У зв'язку з цим, вирізняють два типи показників координаційних здібностей: явні (абсолютні) і латентні (відносні). Абсолютні показники характеризують рівень розвитку координаційних здібностей без урахування швидкісних, силових, швидкісно-силових можливостей людини. Відносні показники надають можливість міркувати про прояв координаційних здібностей з урахуванням цих можливостей. Названі види координаційних здібностей можна подати як такі, що існують потенційно, тобто до початку виконання будь-якої рухової діяльності (їх можна називати потенційними координаційними здібностями), і такі, що виявляються реально на початку і під час виконання цієї діяльності (актуальні координаційні здібності). Розрізняють три основні види координації: нервову, м'язову, рухову. У фізіологічному механізмі рухової координації задіяні сенсорні системи, центральна нервова система, нервово-м'язовий апарат. Для нервової координації характерне почуття ритму, рівноваги, постави тощо. Вони можуть бути закріплені в пам'яті [9].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, в науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення поняття «рухова координація» та її структурних компонентів. Аналіз літературних джерел показав зацікавленість спеціалістів фізичного виховання і спорту питаннями щодо значення та сутності рухової координації під час розвитку фізичних якостей студентів, її формування під час занять.

Науковці пропонують значну кількість визначень рухової координації, координаційних здібностей та різні підходи до виявлення їх сутності, за якими виділяють різне число складових координаційних здібностей і вкладають у них різний зміст, використовуючи різні терміни та поняття.

Проаналізувавши низку понять, що відображають зміст рухової координації, ми вважаємо найдоцільнішим визначення Т. Барішнікова, Е. Вільчковського, О. Мартиненко та інших: рухова координація – це процес узгодження різних частин тіла та їх розподіл у просторі та часі, наприклад тимчасовий, послідовний або один рух. Досконале поєднання в одне ціле всіх складових рухової координації надає можливість узгодити рухи, комбінації, тактичні дії в єдиному часовому просторі, що призводить до великої щільності та варіативності процесів керування рухами, а також здатність переносити надзвичайно великі за навантаженням вправи, зберігаючи

при цьому точність рухів, економічність виконання вправ, раціональне використання механічних форм енергії.

Високий рівень рухової координації дає змогу розвинути стійкість вестибулярного апарату, виразність виконання вправ, швидкість пересування, здатність орієнтуватися в просторі та інші якості, а також вдосконалити та досягти високого рівня виконавчої майстерності. Тому, на наступному етапі досліджень ми плануємо виявити взаємозв'язок між координаційними здібностями та вестибулярним апаратом у студентів I курсу неспеціальних факультетів під час занять військово-спортивним багатоборством у групі початкової підготовки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Алабин В. Г. Многолетняя тренировка юных спортсменов / В. Г. Алабин, А. В. Алабин, В. П. Бизин. – Харьков: изд-во Основа, 1993. – 244 с.
2. Андрейчук В. И. Приемы боя с оружием основное средство рукопашного боя / В. И. Андрейчук, И. И. Варжеленко. – Тез. докл. итог. науч. конф. ин-та за 1988 год. – Л.: ВИФК, 1989. – 203 с.
3. Батуев А. С. Функции двигательного анализатора / А. С. Батуев. – Л.: Наука, 1970. – 223 с.
4. Енциклопедія фізичної підготовки. Методичні засади розвитку фізичних якостей / Під загальною ред. А. В. Карасьова. – М.: Лептос, 2004. – 368 с.
5. Карпеев А. Г. О возрастных особенностях координации движений в связи с дальнейшей конкретизацией обучения и тренировки детей школьного возраста / А. Г. Карпеев, И. В. Касаткина // Педагогические аспекты спортивной тренировки. – Омск, 1976. – С. 46–48.
6. Платонов В.Н. Физические качества спортсмена / В. Н. Платонов. – К.: Олимпийская литература, 1991. – 236 с.
7. Практические занятия по физиологии: учебное пособие для институтов физической культуры, под общей редакцией проф. А. Б. Гандельсмана. – М. «Физкультура и спорт», 1968. – 106 с.
8. Тишков Ю. Н. Особенности применения сложно координационных упражнений в спортивной тренировке: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Ю. Н. Тишков. – Красноярск, 1999. – 22 с.
9. Фомин Н. А. Физиологические основы двигательной активности / Н. А. Фомин, Ю. Н. Вавилов. – М.: ФиС, 1991. – 224 с.

REFERENCES

1. Alabin, V. G., Alabin, A. V., Bizin, V. P. (1993). *Mnogoletnyaya trenirovka yunyykh*

sportsmenov. [Long-term training of young athletes]. Harkov: izd-vo Osnova.

2. Andreychuk, V. I., Varzhelenko, I. I. (1989). *Priyemy boya s oruzhiyem osnovnoye sredstvo rukopashnogo boya*. [The methods of combat with weapons are the main means of hand-to-hand combat]. Leningrad.

3. Batuyev, A. S. (1970). *Funktsii dvigatel'nogo analizatora*. [Functions of the motor analyzer]. Leningrad.

4. Entsyklopediya fizychnoyi pidhotovky (2004). *Metodychni zasady rozvytku fizychnykh yakostey*. [Encyclopedia of physical training. Methodical principles of development of physical qualities]. Moscow.

5. Karpeyev, A. G., Kasatkina, I. V. (1976). *O vozrastnykh osobennostyakh koordinatsii dvizheniy v svyazi s dal'neyshey konkretizatsiyei obucheniya i trenirovki detey shkol'nogo vozrasta*. [On the age-specific features of coordination of movements in connection with the further specification of training and training of school-age children]. Omsk.

6. Platonov, V. N. (1991). *Fizicheskiye kachestva sportsmena*. [Physical qualities of the athlete]. Kyiv.

7. *Prakticheskiye zanyatiya po fiziologii (1968): uchebnoye posobiye dlya institutov fizicheskoy kul'tury*. [Practical training in physiology: a manual for institutes of physical culture]. Moscow.

8. Tishkov, YU. N. (1999). *Osobennosti primeneniya slozhno koordinatsionnykh uprazhneniy v sportivnoy trenirovke*. [Features of the application of difficult coordination exercises in sports training], Krasnoyarsk.

9. Fomin, N. A., Vavilov YU. N. (1991). *Fiziologicheskiye osnovy dvigatel'noy aktivnosti*. [Physiological basis of motor activity]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БУР'ЯНОВАТИЙ

Олександр

Миколайович – викладач кафедри фізичного виховання і оздоровчої фізичної культури Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: початкова підготовка у військово-спортивному багатоборстві.

КОВАЛЬОВА Юлія Анатоліївна –

старший викладач кафедри фізичного виховання і оздоровчої фізичної культури Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до формування морально-вольових якостей.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BURYANOVATYI

Oleksander

Mykolajovych – teacher of the Department of Physical Education and health-improving physical culture, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle scientific interests: initial training in military-sport pentathlon.

KOVALYOVA Yuliya Anatoliyevna – senior

lecturer of the Department of Physical Education and health-improving physical culture, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle scientific interests: professional training of the future teacher of physical culture to the formation of moral and volitional qualities.

Дата надходження рукопису 18. 10. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор О. А. Біда

УДК: 378.1 (430)

ГРИВКОВА Олена Яківна –

аспірантка Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих

НАПН України

e-mail: grivkova@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ НА ЗАСАДАХ ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У НІМЕЧЧИНІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Прийняття Україною європейських цінностей та прагнення стати органічним складником світового освітнього простору потребує істотної перебудови усіх соціальних інституцій та процесів на нових, демократичних принципах, вільних від будь-якої форми дискримінації, зокрема й за

гендерною ознакою та актуалізує потребу вивчення досвіду організації вищої освіти, накопиченого в провідних зарубіжних країнах. Зокрема, особливого значення набуває всебічне вивчення питання організації професійної підготовки вчителів у сучасній Німеччині, тому що ФРН є одним із найвпливовіших членів Європейського Союзу, що має високорозвинену систему